

ΠΕΡΙ ΑΥΤΙΣΜΟΥ

Τεύχος 14
Ιούνιος 2008

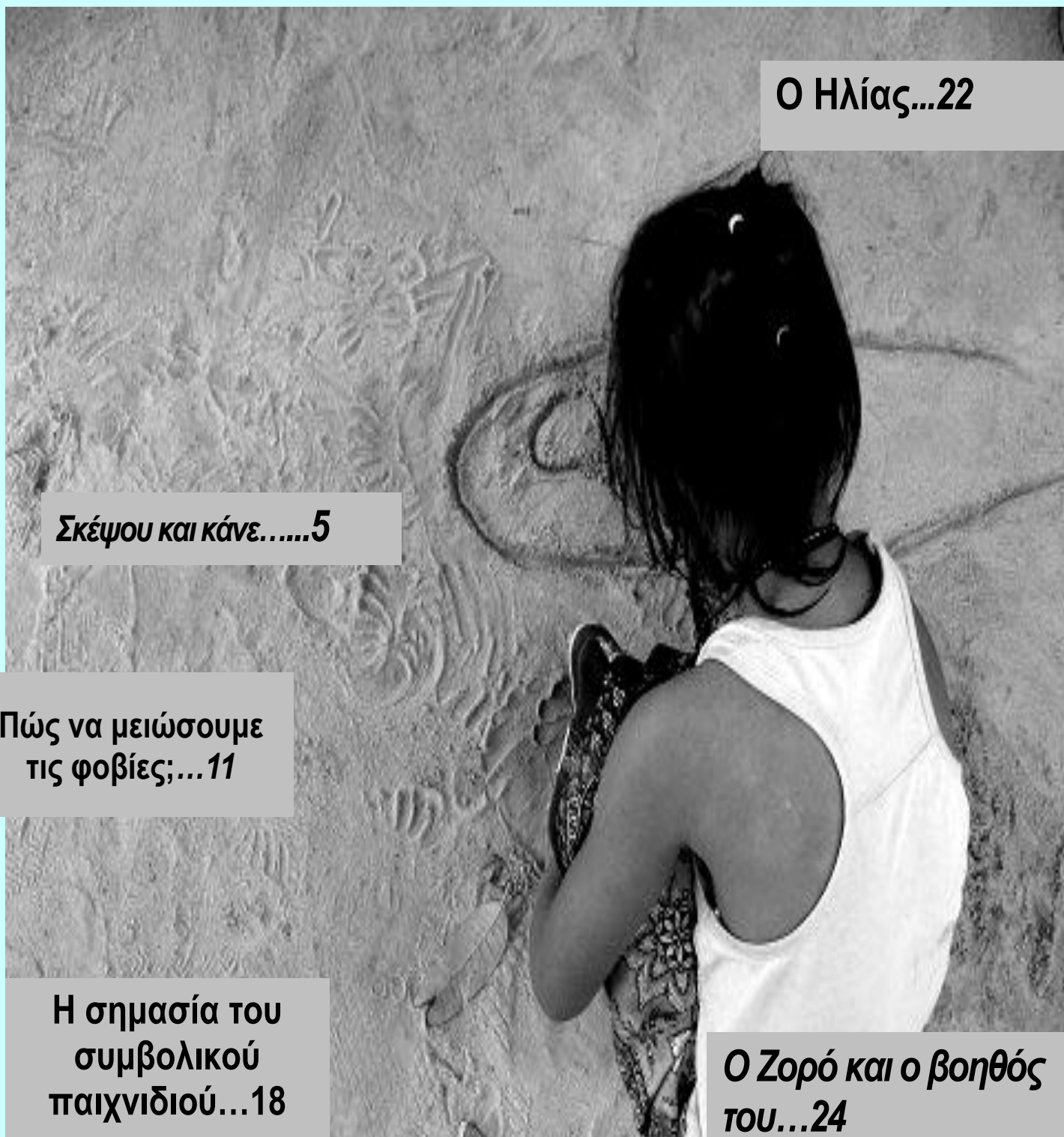
Ο Ηλίας...22

Σκέψου και κάνε.....5

Πώς να μειώσουμε
τις φοβίες;...11

Η σημασία του
συμβολικού
παιχνιδιού...18

Ο Ζορό και ο βοηθός
του...24

Συντακτική επιτροπή:

- Βαρσάκη Σταυρούλα - ψυχολόγος
- Στέιμαν - Κοκκαλίδου Μαρέικε -
ψυχολόγος
- Τρυφωνίδου Αριστονίκη -
Ψυχολόγος
- Τσατάλη Μαριάννα-
ψυχολόγος

Σύνταξη - Επιμέλεια:

Βαρσάκη Σταυρούλα -
ψυχολόγος

Ιδιοκτήτης:

Στέιμαν - Κοκκαλίδου Μαρέικε

Εκδότης:

Στέιμαν - Κοκκαλίδου Μαρέικε

Επωνυμία:

«Περί Αυτισμού»

Έδρα:

Ελλησπόντου 22, Καλαμαριά

Διεύθυνση αλληλογραφίας:

Ελλησπόντου 22, Καλαμαριά, Τ.Κ. 55132

Τηλέφωνα επικοινωνίας:

2310- 450941 & 2310- 481774

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο:

info@kyg.gr & marant21@otenet.gr

Ιστοσελίδα:

www.kyg.gr

Μήνας- Τεύχος:

Ιούνιος, 14^ο τεύχος

Ετήσια συνδρομή:

20 ευρώ

Προθεσμία για συμμετοχή στο επόμενο

τεύχος:

20 Ιουνίου 2008

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ.....1

ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ Σ. ASPERGER.....11

ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ....18

Η ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.....24

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ.....30

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

Μία εποχή ακόμη πέρασε και υποδεχόμαστε το καλοκαίρι με ανακούφιση, με ελπίδες, με όνειρα... Καιρός για ξεκούραση, για διασκέδαση αλλά και για συλλογισμό...

... σε αυτό το τεύχος προσπαθήσαμε για ακόμη μία φορά να σας τροφοδοτήσουμε με πληροφορίες και συμβουλές γύρω από τον αυτισμό. Θα βρείτε άρθρα που μας μαθαίνουν να χρησιμοποιούμε το θυμό του παιδιού μας, αλλά και το δικό μας, επικοινωνιακά και να τον διοχετεύουμε σε άλλες πιο δημιουργικές δραστηριότητες. Επίσης, άρθρα που μας δείχνουν πως θα μπορούσαμε να δομήσουμε ένα περιβάλλον ασφαλές για τα παιδιά μας αλλά και να μάθουμε να σεβόμαστε τις φοβίες και τους δισταγμούς τους καθώς και το δικό τους χρόνο. Κάθε άνθρωπος, και ιδιαίτερα τα παιδιά, έχουν τις δικές τους ευαίσθητες χορδές που αν τις βρούμε είναι πια θέμα χρόνου για παρουσιαστεί εξέλιξη στη σχέση μας μαζί τους. Παίξτε με τα παιδιά σας χωρίς προσδοκίες για το πόσο καλά το κάνει... Μέσα και σε αυτό το τεύχος θα βρείτε διάφορες ιδέες που απαντούν στην ερώτηση: «και τι να παίξω;»... Προσαρμόστε τις στις ανάγκες και την προσωπικότητα του δικού σας παιδιού και θα χαρούμε πολύ να ακούσουμε τις παραλλαγές ή τις δικές σας ιδέες.

Τέλος, μη διστάσετε να μας ρωτήσετε οτιδήποτε έχετε παρατηρήσει και σας προβληματίζει ή απλά σας κάνει εντύπωση μέσω e-mail: info@kyg.gr & marant21@otenet.gr

ή τηλεφώνου: 2310- 450941 & 2310- 481774

Ας προσπαθήσουμε να απολαμβάνουμε το χρόνο μας...

Ας βλέπουμε πάντα τη φωτεινή πλευρά των πραγμάτων...

Καλό μας καλοκαίρι!!!

Σταυρούλα Βαρσάκη

*Ψυχολόγος, ειδικευμένη σε θέματα
παιδικής ανάπτυξης και μάθησης (MSc)*

Με μαλώνουν άδικα

Είναι σημαντικό να ξέρουν οι άνθρωποι τι είναι αυτισμός και να μάθουν να κοιτάνε από τα γυαλιά του αυτισμού. Πολύς κόσμος που συναναστρέφεται με άτομα με αυτισμό δε γνωρίζει τις πραγματικές δυσκολίες.

Τα άτομα με αυτισμό δε μπορούν να δουν το σύνολο και δε μπορούν να βάλουν τον εαυτό τους στη θέση του άλλου. Όταν κοιτάς, έχοντας αυτή τη γνώση, τον κόσμο και τη συμπεριφορά τους, τότε καταλαβαίνεις γιατί τα άτομα με αυτισμό κάνουν αυτό που κάνουν. Τότε μαθαίνεις επίσης τι χρειάζονται για να ζήσουν, και όχι μόνο να επιζήσουν, το οποίο συμβαίνει συνήθως. Δεν κάνουν πράγματα για να σε ενοχλούν. Δεν είναι ότι δεν θέλουν, αλλά δεν μπορούν να κάνουν αλλιώς.

Πληροφορίες σε θρύψαλα

Η πληροφορία που μπαίνει από τις αισθήσεις σ' ένα παιδί με αυτισμό δεν μεταφέρεται σα σύνολο στο μυαλό. Η πληροφορία φτάνει εκεί σε θρύψαλα ή κομματιασμένη.

Αυτό σημαίνει ότι οι πληροφορίες που το άτομο με αυτισμό ακούει, βλέπει, νιώθει, μυρίζει και γεύεται φτάνουν στο μυαλό σαν κομματάκια από παζλ. Όλα ανακατεμένα. Το παιδί θα πρέπει πρώτα να ξεμπερδέψει όλα τα μπερδεμένα κομμάτια και να τα βάλει στη θέση τους, πριν μπορέσει να δώσει νόημα στο σύνολο. Αυτή η διαδικασία κοστίζει πολλή ενέργεια και χρόνο σκέψης (χρόνος επεξεργασίας ερεθισμάτων).

Η πληροφορία δεν είναι καλά τακτοποιημένη στο μυαλό, αλλά κομματιασμένη.

Μερικές φορές δέχεται το μυαλό τόσες πολλές πληροφορίες ταυτόχρονα, ώστε ένα παιδί με αυτισμό μπερδεύεται πολύ και παρουσιάζει συχνά μεγάλο πρόβλημα συμπεριφοράς. Αλλά και τότε, δε συμβαίνει απλά και μόνο επειδή έχει υπερένταση από τις πολλές εντυπώσεις, τις οποίες δε μπορεί να επεξεργαστεί αρκετά γρήγορα.

Η πληροφορία δεν είναι καλά τακτοποιημένη στο μυαλό, αλλά κομματιασμένη. **Συγκρίνετε:** όταν κάθομαι στον καναπέ και χτυπάει

το κουδούνι, σηκώνομαι και πηγαίνω στην πόρτα. Για μένα αυτή είναι μια λογική αντίδραση. Αλλά για ένα παιδί με αυτισμό μπορεί να μην είναι σαφές ότι περιμένουν από εκείνο να ανοίξει την πόρτα.

Ενώνουμε τα κομμάτια

Οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί πρέπει να βοηθήσουν το παιδί να ενώσει τα κομμάτια. Το παιδί μας ζητάει: Ποιο είναι το καθήκον μου, πώς το εκτελώ, πότε πρέπει να το κάνω, που γίνεται, και ποιος άλλος έχει σχέση; Απαντώντας αυτές τις ερωτήσεις για το παιδί, δίνεις νόημα εκεί που το παιδί από μόνο του δεν μπορεί να το κάνει, αλλά μπορεί να το μάθει. **Επομένως:** Όταν χτυπάει το κουδούνι (πότε), σηκώνεσαι (τι), και πηγαίνεις στην πόρτα (πού), χαιρετάς το πρόσωπο στην πόρτα (ποιος) και του ζητάς ευγενικά να μπει (πώς). Μαθαίνοντας το παιδί με αυτισμό να λύνει τέτοια παζλ σε διάφορες καταστάσεις, ο κόσμος γύρω του αποκτάει όλο περισσότερη δομή και τάξη.

**Να μάθουμε να σκεφτόμαστε
διαφορετικά**

Το θέμα είναι να ενώσουμε τη συμπεριφορά του παιδιού, στην αντίληψή του και στη σκέψη του. Όταν καταλαβαίνεις την κομματιασμένη αντίληψη και τις συνέπειες για τη σκέψη, τότε μπορείς να εξηγήσεις τη συμπεριφορά και να καταλάβεις τι βοήθεια ζητάει από σένα. Με αυτόν τον τρόπο μπορείς να βελτιώσεις δύσκολες, ενοχλητικές ή περίπλοκες καταστάσεις δομικά, χωρίς να μαλώνουμε έτσι τα παιδιά άδικα. Αυτό συμβαίνει συχνά, ενώ το παιδί δεν καταλαβαίνει καθόλου το γιατί.

Τρεις θεωρίες

Κάθε προβληματική συμπεριφορά του παιδιού με αυτισμό εξηγείται με τρεις θεωρίες;

- **Central Coherence (CC):** η ικανότητα να βλέπεις σχέσεις και να δίνεις τη σωστή σημασία σε γεγονότα και πράγματα.
- **Executive functions (EF):** η ικανότητα να προγραμματίζεις και να οργανώνεις και να έχεις ευελιξία σε αυτό.
- **Theory of Mind (TOM):** η ικανότητα να «διαβάζεις» τη σκέψη του άλλου και του εαυτού σου και η ικανότητα να

καταλάβεις τι μπορεί να ξέρει ο άλλος για τη δική σου αντίληψη. Αυτό έχει τρία μέρη:

Theory of mind 1

Ποιος είμαι;

Τι θέλω;

Τι μου αρέσει;

Τι ταιριάζει σε μένα;

Τι ξέρω να κάνω καλά ή όχι πολύ καλά;

- Ποια είναι η γνώμη μου;

Theory of mind 2

Ποιος είναι ο άλλος;

Τι θέλει;

Τι του αρέσει;

Τι του ταιριάζει;

Τι ξέρει να κάνει καλά ή όχι και τόσο καλά;

Theory of mind 3

Τι λέει για μένα ή για τη δική μου συμπεριφορά;

Τι σκέφτεται για αυτό που κάνω, νιώθω, σκέφτομαι ή λέω;

Ποιες είναι οι συνέπειες του τι σκέφτεται ή τι κάνει σχετικά με αυτό που κάνω, νιώθω, σκέφτομαι ή λέω εγώ;

Και στις τρεις θεωρίες το παιδί ενοχλείται από τη διαταραχή του.

Παράδειγμα:

Ο τετράχρονος Στέφανος βάζει τα αυτοκινητάκια όλα στη σειρά, όπως πάντα. Δεν παίζει πραγματικά με αυτοκινητάκια. Όταν ξαφνικά ο αδελφός του κάθεται δίπλα του και θέλει και αυτός να παίξει, ο Στέφανος αρχίζει να τσιρίζει δυνατά. Ενοχλείται που η ιδέα του με τα αυτοκινητάκια εμποδίζεται από κάποιον άλλο (EF). Αναστατώθηκε επίσης όταν ένα κομματάκι χρώμα ξεκόλλησε από το αυτοκινητάκι (λόγω της κομματιασμένης αντίληψης δυσκολεύεται με το CC). Δεν καταφέρνει να παίξει μαζί με κάποιον άλλο και να μοιράζεται (TOM). Αρχίζει να χτυπάει και να κλοτσάει τον αδελφό του.

«Φύγε, πρέπει να φύγει από τα αυτοκινητάκια!»

Όταν ο αδελφός του τον χτυπάει και αυτός, ο Στέφανος κάθεται στα γόνατά του και αρχίζει να χτυπάει το κεφάλι του στο πάτωμα (επαναληπτικές κινήσεις για να δημιουργήσει σαφήνεια στον κόσμο του). Η μητέρα παίρνει τον αδελφό του και ο Στέφανος ηρεμεί (χρόνος για να ενώσει τα κομμάτια του παζλ). Βάζει τα αυτοκινητάκια πάλι

στη σειρά και ξαναβρίσκει την ασφάλεια του σε αυτό.

Το Κέντρο Υποστήριξης Γονέων ενημερώνει για τον αυτισμό και υποστηρίζει τους γονείς (και εκπαιδευτικούς) να βοηθήσουν το παιδί να ενώνει τα

κομμάτια του παζλ, ώστε να ηρεμεί και να μπορέσει να εξελιχθεί. ◀

Μ. Στέιμαν-Κοκκαλίδου
Παιδοψυχολόγος,
Υποστήριξη Γονέων

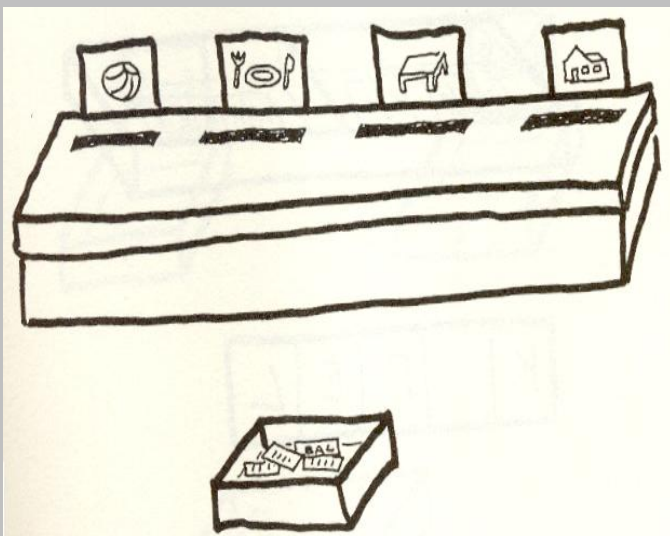

Σκέψου και κάνε...

(Από το βιβλίο *Denk en Doe*)

Μετάφραση: Μ. Κοκκαλίδου

Μια οπτικοποιημένη άσκηση για να βελτιώσουμε την επικοινωνία με το αυτιστικό παιδί. Προσφέρει σαφήνεια ως προς το τι έχει να κάνει, πόσο θα κάνει, πώς θα το κάνει. Έτσι το παιδί, όταν έχει μάθει την άσκηση, μπορεί να εκτελέσει μόνο του.

Αυτή η δραστηριότητα έχει ως σκοπό τη προετοιμασία για μια ανώτερη μορφή ημερήσιου προγράμματος ή τη κατανόηση γενικών λέξεων μέσα από εικόνες.

Οι κάρτες με τις λέξεις που βρίσκονται στο μικρό κουτάκι, πρέπει να μπουν στο σχίσμα όπου έχει την εικόνα της λέξης αυτής. Η εικόνα μπορεί να είναι ένα σκίτσο, μια φωτογραφία, ένα σύμβολο...

Είναι σημαντικό οι ταξινομημένες κάρτες να εξαφανίζονται από το οπτικό πεδίο του παιδιού, αλλιώς το παιδί ίσως ταξινομεί σε εικόνα τις λέξεις και όχι την έννοια τους.

Να αλλάζετε τακτικά τις εικόνες.

Καλή επιτυχία!

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΜΕ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Τρυφωνίδου Αριστονίκη
Μ.Α Συμβ. Ψυχολόγο
Ειδ. Εικαστική Θεραπεύτρια
Ειδ. Συστημική Θεραπεύτρια
Ειδ. Θεραπεύτρια Γ.Α.

Στα προηγούμενα τεύχη παρουσιάστηκε το παρακάτω περιστατικό, ο λόγος που παραπέμφθηκε, φυσική περιγραφή του ασθενούς και αναλυτικά οι συνεδρίες.

Σε αυτό το τεύχος συνεχίζουμε την παρουσίαση του περιστατικού με ανάλυση του οικογενειακού και ψυχοκοινωνικού ιστορικού του, της θεραπευτικής παρέμβασης και της εξέλιξης που επιτεύχθηκε.

1.3 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Η οικογένεια του πατέρα του ζούσαν στο Βέλγιο. Εκεί ο πατέρας παντρεύτηκε με μια Βελγίδα και έκαναν ένα παιδί. Με την γέννηση του παιδιού πήραν διαζύγιο και την επιμέλεια την έχει η μητέρα. Μετά επέστρεψαν στην Ελλάδα όπου ο παππούς άνοιξε μια ψησταριά. Εκεί

ο πατέρας γνώρισε τη μητέρα του Μιχάλη-από τη Βουλγαρία-. Ο γάμος δεν έγινε γιατί ο παππούς δεν ήθελε μια ξένη να έχει δικαίωμα στην κληρονομιά. Πίστευε ότι ο γιος του θα χαλούσε και τον δεύτερο γάμο του. Για 3-4 χρόνια το ζευγάρι έμενε στον επάνω όροφο. Από τότε που γεννήθηκε ο Μιχάλης κοιμόταν με τους παππούδες. Οι γονείς δούλευαν μέχρι αργά το βράδυ στη ψησταριά του παππού. Ο πατέρας μεθούσε συχνά και χτυπούσε τη μητέρα του. Ο Μιχάλης έζησε απίστευτες σκληρές ξυλοδαρμού της μητέρας του από τον πατέρα του. Σκληρές βίας με μαχαίρια και άλλα αιχμηρά αντικείμενα. Ο Πατέρας έχει τελειώσει τη Γ δημοτικού. Λαμβάνει αγωγή με *Risperdol*¹ για ψυχολογικά προβλήματα. Η γιαγιά είναι πολύ νευρική. Δεν μπορεί να αναλάβει τη φροντίδα του Μιχάλη. Ο παππούς αναφέρει ότι ο υιός του χτυπά πολύ άσχημα το Μιχάλη είναι ανίκανος πατέρας. Ο δε πατέρας αναφέρει ότι το παιδί είναι πολύ ήσυχο όταν είναι μαζί του γιατί δεν του κάνει τα χατίρια. Αναφέρει ότι η γυναίκα του είναι αυτή που χτυπά το μικρό Μιχάλη γιατί είναι τρελή και μπλεγμένη με

τη μαφία. Κάτι τέτοιο δεν επιβεβαιώνεται από τον παππού. Ο παππούς ζητάει να αρθεί η επιμέλεια από τον ίδιο και το παιδί να πάει στο ίδρυμα.

1.4 ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

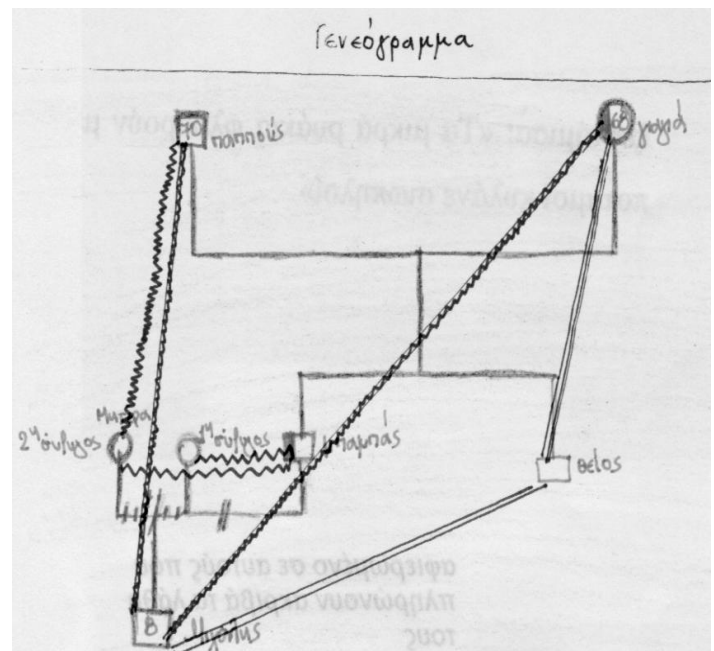
Ο Μιχάλης περπάτησε 18 μηνών. Άργησε στην ανάπτυξη του λόγου. Απόκτησε έλεγχο σφιγκτήρων στα 4 του χρόνια. Δεν αναφέρθηκαν προβλήματα εγκυμοσύνης. Πήγε προνήπια. Δεν δυσκολεύθηκε ιδιαίτερα στον αποχωρισμό. Άρχισε να χτυπά άλλα παιδιά και να τα φοβερίζει από 2,5 χρονών. Ο παππούς αναφέρει ότι είναι πολύ έξυπνο παιδί και ότι έχει πολύ καλή μνήμη. Η μαμά του τον εγκατέλειψε το 2004 σε ηλικία 5 ετών από τότε ζει με τον παππού και τη γιαγιά. Η γιαγιά αναφέρεται ότι έχει προβλήματα υγείας.

1.4 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Από τα τεστ που έχει υποβληθεί ο Μιχάλης διαπιστώθηκαν δυσκολίες στην οπτικοκινητική σφαίρα και την

γραφοκινητική οργάνωση, χαμηλότερη από την αναμενόμενη με βάση τη χρονολογική του ηλικία. Το τεστ WISC έδειξε ένα Δείκτη νοημοσύνης στο μέσο φυσιολογικό επίπεδο.

Για τις δυσκολίες στην οπτικοκινητική και γραφοκινητική σφαίρα ο Μιχάλης παρακολουθεί εργοθεραπευτική αγωγή.

2. ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- **ΠΑΡΕΛΘΟΝ:** Ο Μιχάλης δεν παρακολούθησε άλλη θεραπευτική αγωγή πλην αυτής στο ιατροπαιδαγωγικό τμήμα του νοσοκομείου Παπανικολάου.

- **ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ:** Η όλη θεραπευτική παρέμβαση βασιζόταν στους εξής στόχους:

■ η θεραπευτικές συνεδρίες θα προσέφεραν ένα σταθερό πλαίσιο, μια σταθερή αίθουσα, μια σταθερή ώρα, μια σταθερή θεραπεύτρια όπου θα βοηθούσαν τον Μιχάλη να αισθανθεί ασφάλεια και σιγουριά και έτσι να εκδηλώσει τα συναισθήματα του.

■ η εικαστική θεραπεία θα βοηθούσε να αναπτύξει το παιδί τη δημιουργικότητα του στρέφοντας έτσι την πορεία της ανάπτυξης του προς τα εμπρός, βοηθώντας το να βρει άλλη διέξοδο ξεσπάσματος-καλλιτεχνικό ξέσπασμα-

■ μέσω της τέχνης και του παιχνιδιού ο Μιχάλης θα βοηθηθεί να κάνει τα αδύνατα δυνατά. Μπορεί να εκπληρώσει συμβολικά καλές επιθυμίες και κακές παρορμήσεις, χωρίς να φοβάται τις πραγματικές συνέπειες. Έτσι θα μάθει να ελέγχει την σκληρή πραγματικότητα, εξερευνώντας με ενεργή δεξιότητα τα εργαλεία, τα μέσα, τις ιδέες

και τα αισθήματα που εκφράζονται με αυτή τη διαδικασία. Μέσα από το συμβολικό τρόπο μπορεί να μάθει να είναι υπεύθυνος και ικανός για να κυριαρχήσει στην πραγματικότητα.

• ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ:

(η σειριακή παρουσίαση των εικόνων που παρατηρήθηκε αλλαγή στη θεραπευτική διαδικασία δίδεται παραστατικά στο ποστερ – παράρτημα 1 της παρούσας εργασίας)

Το στάδιο της δοκιμασίας θα μπορούσα να πω πώς δεν διήρκεσε πολύ. Ο Μιχάλης στις πρώτες 4 συνεδρίες με δοκίμαζε ποικιλοτρόπως προσπαθώντας να ανακαλύψει τα όρια της ανοχής και της υπομονής μου. Την οποία με πολύ κόπο προσπαθούσα να τη διατηρήσω. Στις πρώτες 2 συνεδρίες προσπαθούσα να χειριστώ ένα παιδί που ύβριζε σαν νταλκέρης, χτυπούσε, χρησιμοποιούσε πολύ στερεοτυπικές εκφράσεις για τα 2 φύλα. Η όλη πάλη ήταν να διεκδικήσω τα όρια και να δώσω ένα σαφές και συγχρόνως

αμετάβλητο μήνυμα: ότι αυτά τα όρια έχει στη διάθεση του. Πάλευα με την καλή μαμά που δεν λέει ποτέ όχι και την θεραπεύτρια που τηρεί τα όρια για πολύ καιρό. Τα όρια ήταν πολύτιμα για μένα αλλά πρωτίστως για αυτόν. Αυτά θα του διασφάλιζαν το αίσθημα της ασφάλειας.

Ταυτόχρονα προσπαθούσα να διατηρήσω μια ευχάριστη ατμόσφαιρα ξεφεύγοντας από δομημένες εικαστικές παρεμβάσεις. Μπορώ να πω πώς η αυθεντικότητα και η ειλικρίνεια μου ήταν τα στοιχεία που με έβγαζαν συχνά από τη δύσκολη θέση.

Μόλις στην τέταρτη συνεδρία άρχισε η εκδήλωση ενός θυελλώδους θυμού. Ένα παιδί με προβλήματα έχει ήδη αρκετή αβεβαιότητα και άγχος. Τα όρια διαταράσσονταν συνεχώς και έκανα εντατικές προσπάθειες προκειμένου να τα διαφυλάξω.

Από την 5^η – 20^η συνεδρία άρχισε μια προσπάθεια κατάθεσης και αποκάλυψης θαμμένων σκέψεων και αισθημάτων. Μια παλινδρόμηση στην ανάπτυξη του. Παρατήρησα αλλαγή στην στάση του ως προς το πρόσωπο μου, με κοιτούσε στα μάτια, ερχόταν στην αίθουσα με χαρά και

ανυπομονησία, ζητούσε τη βοήθεια μου, τη συνεργασία μου. Η ανάπτυξη των παιδιών δεν είναι γραμμική οπότε θεώρησα απόλυτα φυσιολογικά τα αναπτυξιακά скаμπανεβάσματα του Μιχάλη. Στην 20^η συνεδρία ένιωσα το έδαφος να σείεται κάτω από τα πόδια μου. Ήταν η πιο δύσκολη φάση της θεραπευτικής αντιμετώπισης καθώς ο Μιχάλης είχε πληροφορηθεί την μεταφορά του στο χωριό ΣΟΣ και ήταν αναστατωμένος. Ακολούθησαν 4 ανιχνευτικές -ως προς την αντιμετώπιση της πραγματικότητας- συνεδρίες. Προσπάθειες του Μιχάλη να κατανοήσει την τρέχουσα πραγματικότητα. Γινόταν μια προσπάθεια επεξεργασίας της αντιπαράθεσης της ιδέας που προκαλούσε φόβο.

Στην 25^η συνεδρία ο Μιχάλης ήταν έτοιμος να κάνει ένα ταξίδι, ένα καινούργιο ξεκίνημα

αποδεχόμενος πια την ένταξη στο χωριό ΣΟΣ.

3. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Κατόπιν συζήτησης με τη διεπιστημονική ομάδα του νοσοκομείου Παπανικολάου κρίθηκε καλό να ενταχθεί ο Μιχάλης σε μια ομάδα συνομηλίκων από το χωριό ΣΟΣ με σκοπό την κοινωνικοποίηση του και την ανάπτυξη συνεργατικού πνεύματος, κάτι που θα τον βοηθούσε στην ομαλή ένταξη του στο χωριό ΣΟΣ.

Ο Μιχάλης χρειάζεται να στηριχθεί στο κομμάτι των σχέσεων

με άλλα παιδιά της ηλικίας του. Ήταν φοβερή η αλλαγή της συμπεριφοράς του όταν εντάχθηκε στην ομάδα. Ήταν ντροπαλός, κρυβόταν πίσω από την ειδικευμένη Εικαστική θεραπεύτρια, το πρόσωπο του ήταν πολύ χαρούμενο.

Φάνηκε όμως πώς δεν μπορούσε να διαχειριστεί την επιθυμία του προς συνεργασία και αποδοχή. Ήταν παρορμητικός και αυτό δεν γινόταν αποδεκτό από τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας. Εισηγούμαι να λάβει μέρος σε ομαδικές δραστηριότητες όπως μπάσκετ, ποδόσφαιρο, κολύμβηση προκειμένου να αναπτύξει αυτό το κομμάτι της προσωπικότητας του.

Στήλη του Asperger

Απόσπασμα από το βιβλίο *'Parenting a child with Asperger syndrome'* της Brenda Boyd (2003). Μετάφραση: Μ. Κοκκαλίδου

Πώς να μειώσουμε τις φοβίες

Για να δώσουμε ένα παιδί με το σύνδρομο Asperger μια γερή βάση, δεν πρέπει μόνο να φροντίσουμε να νιώθει ασφαλές, αγαπητό και δεκτό, αλλά πρέπει επίσης να πάρουμε μέτρα για να μειώσουμε τις φοβίες του. Οι ειδικοί λένε ότι τα άτομα με Asperger έχουν μια έντονη τάση να αναπτύξουν φοβίες. Όλοι παθαίνουμε καμιά φορά φοβίες και στρες, ξέρουμε λοιπόν πώς μας επηρεάζει. Όταν είμαστε φοβισμένοι ή πιεσμένοι, δεν αντέχουμε τη ζωή με την ίδια αποτελεσματικότητα. Δε μπορούμε να συγκεντρωνόμαστε ή δεν κοιμόμαστε καλά. Χάνουμε τη λογική μας και εκνευριζόμαστε. Έχουμε προβλήματα φαγητού, είτε τρώμε υπερβολικά πολύ είτε ακριβώς το αντίθετο. Μπορεί να γινόμαστε λίγο καταναγκαστικοί, εκνευριζόμαστε για μικρά και

ασήμαντα πράγματα και φουσκώνουμε προβλήματα.

Αν το σκεφτείς καλά, βλέπουμε πολλά από αυτά τα συμπτώματα στα παιδιά με Asperger. Αυτό θα πρέπει μας δώσει μια ιδέα για το πλήθος φοβιών που αντιμετωπίζουν καθημερινά.

Η αιτία

Ο βαθμός που οι άνθρωποι βιώνουν φόβο, εξαρτάται συνήθως από την προσωπικότητα τους και από εξωτερικούς παράγοντες. Μερικοί άνθρωποι έχουν απλά μεγαλύτερη τάση για φοβίες από άλλους. Όλοι μας γνωρίζουμε ανθρώπους που περνάνε με ευκολία τις καταστάσεις της ζωής τους και που ξέρουν να αντιμετωπίσουν ό,τι τους συμβαίνει χωρίς να το σκεφτούν πολύ. Στην άλλη πλευρά αυτού του φάσματος βρίσκονται οι άνθρωποι που τους κυβερνά ο φόβος, άσχετα από αυτό που τους συμβαίνει. Στις ακραίες περιπτώσεις κάποιος μπορεί να φοβηθεί εξαιτίας μιας πολύ ασήμαντης απόφασης – ποιο πουκάμισο να βάλει για παράδειγμα. Φαίνεται ότι ο φόβος τους βγαίνει από μέσα, παρόλο που το δικαιολογούν με ένα εξωτερικό παράγοντα. Σε αυτή τη κατηγορία

ανθρώπων ανήκουν και τα παιδιά με Asperger.

«Φοβία του Asperger»

Ποια είναι η αιτία των φοβιών σε ένα παιδί με Asperger; Μερικές φορές υπάρχει ένας φανερός εξωτερικός λόγος. Το παιδί μπορεί να αντιμετωπίζει κοροϊδίες στο σχολείο ή αλλού. Σ' άλλες περιπτώσεις η αιτία είναι δύσκολο να γίνει αντιληπτή. Θεωρώ αυτές τις περιπτώσεις «φοβίες του Asperger», που πρέπει απλά να τις δεχόμαστε. Όταν ο γιος μου ήταν περίπου εννέα χρονών, ήμασταν μια φορά σ' ένα μαγαζί για να διαλέξουμε ξυλομπογιές για την καινούρια σχολική χρονιά.

Χρειάστηκε έναν αιώνα για να κοιτάξει καταναγκαστικά με προσοχή όλα τα διαφορετικά μολύβια. Καθώς ακόμα διάλεγε, περνούσε μια γυναίκα, που ήταν φίλη μας. Όταν τελείωσε την κουβέντα μαζί μου, προσπάθησε να ρωτήσει τον Κέννεθ διάφορες ερωτήσεις, όπως ποιο μολύβι του άρεσε πιο πολύ και τότε θα άρχιζε το σχολείο. Ο Κέννεθ δεν απάντησε και μόνο σώπαινε. Προσπάθησε μάταια μερικές φορές να πάρει μια απάντηση από αυτόν, ώσπου ξαφνικά της φώναξε πολύ δυνατά και θυμωμένα: «Σταμάτα αμέσως να μιλάς! Δε βλέπεις ότι προσπαθώ να συγκεντρωθώ;»

Τώρα μπορώ να δω με χιούμορ αυτό το περιστατικό και είμαι σίγουρη ότι και εσύ έχεις βιώσει πολλές τέτοιες ντροπιαστικές περιπτώσεις. Αλλά μας μπέρδεψε επίσης. Γιατί φέρθηκε με τόση αγένεια και δυσαρέσκεια; Προσπάθησε επίτηδες να προκαλέσει μια κατάσταση; Δεν κατάλαβε ότι η κυρία προσπάθησε απλά να είναι καλή; Εκ των υστέρων καταλαβαίνω ότι δεν ήταν έτσι. Πραγματικά δεν έβλεπε αυτά τα πράγματα εξαιτίας του «mindblindness» (η δυσκολία να βάλεις τον εαυτό σου στη θέση του

άλλου) που έχουν τα άτομα με Asperger. Αλλά οι φοβίες του έπαιζαν επίσης μεγάλο ρόλο. Γιατί ήταν φοβισμένος; Εν μέρει, αυτό προκλήθηκε από την κοινωνική μεριά της κατάστασης: Το να βρίσκεται σ' ένα μαγαζί και να συναντά κάποιον που δεν περίμενε. Αλλά αργότερα κατάλαβα, ότι το καθήκον να διαλέξει ξυλομπογιές τον είχε φοβίσει επίσης. Αν και είχα περάσει παρόμοιες καταστάσεις και άλλη φορά, δεν ήξερα ακόμα ότι το να κάνει επιλογές, μπορεί να φοβίσει ένα άτομο με Asperger. Μπορείς να αναρωτηθείς γιατί. Ίσως φοβούνται να κάνουν λάθος ή να κάνουν μια λάθος επιλογή. Δεν θα το μάθουμε ποτέ.

Πώς μπορούμε να βοηθήσουμε;

Σημαντικές στρατηγικές που μπορούν να συμβάλλουν στη μείωση των φοβιών των παιδιών μας είναι:

- Να δείξουμε κατανόηση και να είμαστε δεκτικοί.
- Να προσφέρουμε τάξη, δομή και προβλεψιμότητα.

Τάξη, δομή και προβλεψιμότητα

Συμβουλή:

Προγραμματίσε πιθανές αλλαγές προσεκτικά

Να θυμηθείς ότι ακόμα και μια μικρή αλλαγή μπορεί να κάνει το παιδί με Asperger φοβισμένο. Προσπάθησε να το προετοιμάσεις για κάθε αλλαγή, ακόμα και προσαρμογές στο ημερήσιο πρόγραμμά του, κάποια στιγμή που και οι δυο σας είστε χαλαροί, και να τον προειδοποιήσεις έγκαιρα.

Συμβουλή:

Να χρησιμοποιήσεις έναν πίνακα με καρφίτσες.

Αν δεν έχεις ακόμα έναν πίνακα στο σπίτι, πάρε ένα. Μπορείς να το χρησιμοποιήσεις για σημείο αναφοράς για το παιδί, για να του δείξεις πληροφορίες που το βοηθάνε να γίνει ο κόσμος του πιο προβλέψιμος. Για παράδειγμα: βασικοί κανόνες, το πρόγραμμα του σχολείου, συμφωνίες, κάρτες με σκορ, κλπ. φρόντισε ο πίνακας να βρίσκεται σ' ένα μέρος που φτάνει, όπως στην κουζίνα ή ίσως το

δωμάτιό του, ώστε να μπορεί να το κοιτάζει όποτε χρειαστεί.

Συμβουλή:

Χρησιμοποίησε ένα χρονόμετρο ή ένα ξυπνητήρι

Τα ξυπνητήρια και τα χρονόμετρα είναι πράγματα που μπορούν να εξυπηρετήσουν στην εφαρμογή δομής και προβλεψιμότητας που χρειάζεται ένα παιδί με Asperger. Μπορεί να πάρει την καθησυχαστική σιγουριά όταν ακούει το δυνατό μπιπ που του λέει ότι ο χρόνος πέρασε. Και έπειτα μπορεί να είναι πολύ ευχάριστο παιχνίδι. Τα ξυπνητήρια μπορεί να είναι βολικά σε διάφορες καταστάσεις, όπως:

- Πρέπει να είσαι ήρεμος για δύο λεπτά.
- Θέλω είκοσι λεπτά ησυχία χωρίς να με ενοχλείς και έπειτα θα παίξω ένα παιχνίδι μαζί σου. (Αν με ενοχλήσεις, θα αρχίσουν από την αρχή τα είκοσι λεπτά!)
- Μετά από ένα τέταρτο διάβασμα, μπορείς να δεις τηλεόραση.

- Μπορείς να διαβάσεις δέκα λεπτά στο κρεβάτι σου, μετά κλείνει το φως.
- Για να δούμε αν μπορείς να ... τη μπάλα για τρία λεπτά.

Συμβουλή:

Να χρησιμοποιείς οπτικά μέσα

Αν θυμηθούμε ότι ένα παιδί με Asperger ξέρει και θυμάται τι περιμένουν από αυτό, θα είναι πιο εύκολο γι' αυτό να καταλάβει τον κόσμο και να είναι λιγότερο φοβισμένο. Τα περισσότερα παιδιά με Asperger σκέφτονται οπτικά, επομένως είναι καλό να τους προσφέρουμε οπτικά βοηθητικά μέσα. Ένα οπτικό μέσο μπορεί να είναι κάτι πολύ απλό, όπως ένα πρόχειρο γραμμένο σκονάκι ή ένα περίπλοκο και χρωματιστό ερέθισμα. Διαφέρει πολύ από παιδί σε παιδί ποιο οπτικό μέσο μπορεί να το βοηθήσει: μια συμφωνία, βασικοί κανόνες, ένα ημερήσιο πρόγραμμα, το πρόγραμμα φαγητού ή κάτι άλλο. Εσύ ξέρεις καλύτερα τι μπορείς να δοκιμάσεις στο παιδί σου. Αλλά η αρχή είναι απλή:

Το παιδί με Asperger μαθαίνει και θυμάται συνήθως πολύ περισσότερο αυτό που βλέπει, παρά αυτό που ακούει.

Υπάρχουν αμέτρητοι τρόποι στους οποίους μπορείς να εφαρμόσεις αυτή την αρχή και να χρησιμοποιήσεις τη φαντασία σου για να δεις τι μπορείς να κάνεις. Έτσι μπορείς να κάνεις ένα οπτικό μέσο πιο ελκυστικό εμπλέκοντας το χόμπι του παιδιού μέσα σ' αυτό, ή στολίζοντας το με αυτοκόλλητα ή εικόνες του αγαπημένου ήρωά του.

Άλλες συμβουλές

Κίνηση: Η κίνηση μπορεί να διώξει το στρες. Όταν το παιδί σου είναι φοβισμένο, μπορεί να το ηρεμήσει ένας περίπατος ή κάποια άλλη σωματική δραστηριότητα, όπως το παιχνίδι, η κολύμβηση ή το τρέξιμο.

Ενδιαφέρον: Τράβηξε την προσοχή του σε κάτι που το ενδιαφέρει και συνέχισε κάτι που του είναι γνώριμο και που το κάνει να νιώθει άνετα. Έτσι μπορείς για

παράδειγμα να του δώσεις ένα καινούριο βιβλίο για να ζωγραφίσει ή ένα σταυρόλεξο.

Ημέρα πιτζάμας: Επέτρεψε του μια μέρα να μείνει με τις πιτζάμες του όλη την ημέρα, κάνοντας ό,τι θέλει (μέσα στο πλαίσιο της λογικής!) χωρίς καμία απαίτηση. Αν δεις ότι το παιδί γίνεται πολύ δύσκολο, μπορείς να του χαρίσεις μια «μέρα πιτζάμας», ώστε να έχει κάτι ευχάριστο να περιμένει. ◀

ΕΝΑΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Άνθρωποι ταλαντούχοι, άνθρωποι παραγωγικοί, άνθρωποι ευφυείς αλλά και άνθρωποι με συνυπάρχοντα προβλήματα... Οι άνθρωποι αυτοί θα είναι το θέμα αυτής της στήλης γιατί ένα πρόβλημα δεν είναι αρκετό για να παραλύσει όλα τα άλλα ταλέντα μας. Σε αυτό το τεύχος θα σας παρουσιάσω το έργο του ζωγράφου Mickey Doolittle, που πάσχει από σοβαρή μορφή αυτισμό. Σας προσκαλώ να τον γνωρίσετε αλλά και να προτείνετε ιδέες για άλλους, μελλοντικούς φιλοξενούμενους αυτής της στήλης.

Σταυρούλα Βαρσάκη

Ψυχολόγος, ειδικευμένη σε θέματα παιδικής ανάπτυξης και μάθησης (MSc)

Ο Mickey Doolittle (1939 – σήμερα) γεννήθηκε σε μία εποχή που οι γιατροί ήξεραν πολύ λίγα για τον αυτισμό και λανθασμένα πίστευαν ότι είναι συνέπεια μιας απόμακρης μητέρας, γνωστών και ως «μαμάδες – ψυγεία». Έμενε με τους γονείς και τα τρία αδέρφια του μέχρι τα 6, δεν πήγε σχολείο, ούτε μιλούσε και περνούσε τις μέρες του ήσυχα κόβοντας εικόνες από περιοδικά.

Επίσης, συνήθιζε να κάνει βόλτα στο δάσος και όταν μία μέρα έσπασε και τα δύο του πόδια σε τροχαίο ατύχημα εισήχθη σε άσυλο όπου έζησε αρκετά χρόνια. Τα περισσότερα από αυτά βρισκόταν στο Connecticut, όπου έμενε και η οικογένειά του. Περνούσε το χρόνο του ζωγραφίζοντας οτιδήποτε έβλεπε και ένας καλλιτέχνης που επισκεπτόταν το άσυλο τον πρόσεξε, τον προμήθευσε με χρώματα και έτσι άρχισε να χρωματίζει τα σκίτσα του, κυρίως με κηρομπογιές. Έμαθε γραφή και ανάγνωση και απέκτησε πλήρη κατανόηση της γλώσσας, αν και μιλά μονολεκτικά και σπάνια. Όταν τα άσυλα στο Connecticut άρχισαν να κλείνουν, μεταφέρθηκε σε ένα διαμέρισμα, όπου ζει ακόμα με άλλους 5 ένοικους. Δουλεύει ως επιστάτης σε μία κοντινή πόλη για μερικές ώρες και τον υπόλοιπο χρόνο ζωγραφίζει, σε ένα μικρό στούντιο μέσα στο σπίτι. Επίσης, ακούει μουσική και παίζει φλάουτο. Πρόσφατα, η Valerie Rode, μία βοηθός στο σπίτι που είχε καλλιτεχνικές γνώσεις του έμαθε να χρησιμοποιεί ακρυλικά χρώματα και τον πήγε σε μουσεία και εκθέσεις ζωγραφικής, που πλέον είναι τα νέο του χόμπι. Σχεδιάζει με

πολύ μεγάλη ευχέρεια και ταχύτητα. πολλές φορές ολοκληρώνει τα σχέδια πρώτα και μετά προσθέτει τα χρώματα σαν αλυσίδα συναρμολόγησης, πρώτα δηλαδή βάζει το μπλε σε όλα τα σκίτσα, μετά το κόκκινο κοκ. Προτιμά να σχεδιάζει κτήρια και ανθρώπους παρά τοπία και επιλέγει τα χρώματα με βάση αυτό που του ταιριάζει περισσότερο και όχι απαραίτητα το αντίστοιχο.

Ζωγραφίζει σε καμβά ή σε χαρτί ή μεγάλα κομμάτια χαρτονιού. Έχει φωτογραφική μνήμη, π.χ. το 1992 σχεδίασε από μνήμης ένα νοσοκομείο που είχε νοσηλευτεί στην California όταν ήταν μικρό παιδί μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Στην είσοδο είχε γράψει σε μία πινακίδα το όνομα του νοσοκομείου παρόλο που έμαθε να

διαβάζει και να γράφει πολλά χρόνια αργότερα, που σημαίνει ότι τα συγκράτησε και τα αναπαρήγαγε από μνήμης, χωρίς να ξέρει τότε τι ακριβώς ήταν. Όπως οι περισσότεροι άνθρωποι με σοβαρό αυτισμό, ο Mickey δε μπορεί να «διαβάσει» εκφράσεις προσώπου, ούτε αναγνωρίζει το συναίσθημα των άλλων. Σπάνια κοιτά κάποιον κατάματα και απαντά σε ερωτήσεις μονολεκτικά ή με δύο λέξεις το πολύ. Είναι αξιοσημείωτο και σπάνιο το ότι σχεδιάζει ανθρώπους μιας και άτομα με αυτισμό προτιμούν κυρίως τα κτήρια ή αρχιτεκτονικά σχέδια. Ο Mickey σχεδιάζει και αυτά, όμως του αρέσει να κάνει και ανθρώπους αλλά και να τους συναναστρέφεται, ακόμα και αν έχει σπάνια κάτι να πει. Μιλά ωστόσο μέσω της ζωγραφικής του και πολλά από τα πορτρέτα του απεικονίζουν τους συγκατοίκους του ή το προσωπικό του σπιτιού όπου ζει ευτυχισμένα ◀

ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ

Η σημασία του συμβολικού

παιχνιδιού

Β' μέρος

(Stanley I. Greenspan & Serena Wieder (1998). *The Child with Special Needs*.)

Προσαρμογή – μετάφραση: Τσατάλη Μαριάννα, ψυχολόγος)

Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για να παρακινήσετε το παιδί σας να συμμετέχει στο συμβολικό παιχνίδι είναι να συμμετέχετε εσείς οι ίδιοι!

Όταν το παιδί σας παίζει με την κούκλα του, μιλήστε σε αυτήν ή πάρτε μία άλλη κούκλα και μιλήστε μέσω αυτής. Για παράδειγμα πείτε «πεινάω, θέλω φαγητό». Μην επηρεάζετε από αυτά που κάνει το παιδί σας, γίνετε απλά ο συμπαίκτης του στο παιχνίδι. Επιπρόσθετα, αντί να ρωτήσετε το παιδί σας, ρωτήστε την κούκλα «θέλεις γάλα ή χυμό;»

Όταν το παιδί σας παίζει με το αυτοκινητάκι του βάλτε μία κούκλα δίπλα του και πείτε «θέλω να πάω στο πάρκο, μπορούμε να πάμε στο πάρκο με το αυτοκίνητό;» Αν συμφωνήσει, τοποθετείστε ένα σπιτάκι

μπροστά από το αυτοκινητάκι και πείτε «εδώ είναι το σπίτι μας!, ξεκινάμε!». Επιπλέον, μπορείτε να πάρετε κι εσείς ένα αυτοκινητάκι και πείτε «για να δούμε ποιος θα πάει πιο γρήγορα!».

Όταν το παιδί σας μάθει να χρησιμοποιεί τα παιχνίδια του για να εκφράσει με αυτό τον τρόπο τον εαυτό του π.χ τις επιθυμίες του, τις προτιμήσεις, τις ανάγκες του, θα μπορεί να κάνει και μόνο του πράγματα χωρίς απαραίτητα να τα ζητά, ενώ θα έχει κάνει ένα σημαντικό βήμα στη χρήση του συμβολικού παιχνιδιού.

Αντί να εισάγετε νέες δραστηριότητες κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, προσθέστε νέα στοιχεία σε αυτά που ήδη κάνει το παιδί σας όταν παίζει. Καθημερινά αντικείμενα όπως οικιακά σκεύη, π.χ κουτάλια μπορούν να μετατραπούν σε σπίτια, αυτοκίνητα,

τρένα, ζώα κτλ., καθιστώντας το παιχνίδι ενδιαφέρον! Επιπρόσθετα, μπορείτε να εντάξετε στο παιχνίδι γεγονότα της καθημερινής ζωής, αφήστε το παιδί να τα αναγνωρίζει και να περνά έτσι ευκολότερα από το πραγματικό στο φανταστικό!

Όταν το παιδί σας παίζει με τα παιχνίδια του, προσαρμόστε σε αυτό σκηνές της καθημερινής ζωής, για παράδειγμα πάρτε κι εσείς μία κούκλα και πείτε στην κούκλα του παιδιού σας «πάμε να αγοράσουμε γάλα και ψωμί;» ή «πάμε να στρώσουμε το τραπέζι;» Αυτές οι δραστηριότητες είναι τόσο οικείες για το παιδί σας, που μπορεί να περάσει ευκολότερα από το πραγματικό στο φανταστικό.

Επειδή τα περισσότερα παιδιά χτίζουν το συμβολικό παιχνίδι με βάση τις καθημερινές τους εμπειρίες, φροντίστε ώστε το παιδί σας να έχει πολλές διαφορετικές εμπειρίες στην καθημερινή του ζωή. Για παράδειγμα πηγαίνετε μαζί στο πάρκο, το ζωολογικό κήπο, στο σιδηροδρομικό σταθμό, στην αγορά, στον παιδότοπο και οπουδήποτε μπορεί να αποτελέσει εμπειρία για το παιδί!

Σαν μία προσπάθεια να διανθίσετε το παιχνίδι με νέες εμπειρίες,

μπορείτε να εισάγετε νέα αισθητηριακά ερεθίσματα.

Πειραματιστείτε σχετικά με το τι αρέσει στο παιδί σας

Αφή: Χάρτινες ή πάνινες κούκλες, ξύλινα αυτοκινητάκια ή γούνινα αρκουδάκια αποτελούν διαφορετικές αισθητηριακές εμπειρίες λόγω της διαφορετικής υφής τους.

Ακοή: Τρένα ή αυτοκινητάκια μπορούν να έχουν ήχους π.χ κόρνα ή κούκλες μπορούν να παίζουν μουσικά όργανα ή να χορεύουν με διαφορετικά είδη μουσικής.

Σε όλη αυτή τη διαδικασία να είστε διακριτικοί και να μην πιέζετε το παιδί σας. Ίσως δεν αισθανθεί άνετα με κάποια από αυτές τις δραστηριότητες, γι' αυτό μην προσπαθήσετε περισσότερο. Ίσως κάποια άλλη στιγμή τα πράγματα να αλλάξουν, προς το παρόν όμως σεβαστείτε την επιθυμία του και δώστε προτεραιότητα στο στόχο που είναι η επικοινωνία με το παιδί σας. Άλλωστε μπορεί να θυμάται την κατανόηση που δείξατε και να είναι πρόθυμο να προσπαθήσει την επόμενη φορά!

Σε περίπτωση που το παιδί σας δεν χρησιμοποιεί ιδιαίτερα το λόγο, μιλήστε του κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού με σύντομες και απλές φράσεις ώστε να τις

συνδέετε με αυτό που κάνει εκείνη τη στιγμή ή με αυτό που αισθάνεται, ώστε να το ενισχύσετε να μιλήσει.

Παράδειγμα:

Ο Γιάννης και ο μπαμπάς του, ο Παύλος, παίζουν με τα αυτοκινητάκια τους στο δωμάτιο. Ξαφνικά ο Παύλος προσπέρασε γρήγορα με το αυτοκίνητό του το αυτοκίνητο του Γιάννη, ενώ στη συνέχεια ελάττωσε ταχύτητα και πήγαινε πιο σιγά. Για να συνδέσει ο Παύλος την ενέργειά του αυτή με λέξεις, κάθε φορά που έτρεχε με το αυτοκίνητό του γρήγορα έλεγε «γρήγορα» και κάθε φορά που πήγαινε πιο σιγά έλεγε «αργά». Μετά από λίγο κοίταξε το Γιάννη και τον ρώτησε «γρήγορα ή αργά;». Ο Γιάννης δεν απάντησε και το παιχνίδι συνεχίστηκε. Ύστερα από αρκετές προσπάθειες ο Παύλος ξαναρώτησε «γρήγορα ή αργά;» Και ο Γιάννης απάντησε «γρήγορα!» και τότε ο Παύλος κίνησε με ταχύτητα το αυτοκίνητό του. Στη συνέχεια, ο Παύλος ξαναρώτησε και ο Γιάννης είπε «αργά!» και το αυτοκινητάκι ελάττωσε ταχύτητα. Το παιχνίδι είχε διάρκεια μισή ώρα ενώ πατέρας και γιος είχαν πετύχει την πρώτη λεκτική τους επικοινωνία!

Οι λέξεις μπορούν να μαθευτούν ευκολότερα αν συνδεθούν με χειρονομίες, κινήσεις και δυνατά συναισθήματα. Όταν το παιδί ασχολείται με κάτι, είναι ευκαιρία να μάθει (όχι απαραίτητα μία λέξη, μπορεί όμως να καταλάβει το νόημα της και να τη θυμάται την επόμενη φορά). Για να βοηθήσετε το παιδί σας να μάθει λέξεις κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού συνδέστε τις με τις δραστηριότητές του.

Μην περιορίζετε τις δυνατότητες του παιδιού σας σε περίπτωση που έχει κινητικά προβλήματα. Τα παιδιά με κινητικές δυσκολίες έχουν επιπρόσθετες ανάγκες για συμβολικό παιχνίδι για να μπορούν να αναπαραστήσουν δραστηριότητες που δε μπορούν στην πραγματική ζωή. Με τον τρόπο αυτό, ενθαρρύνονται να φανταστούν τον εαυτό τους ως κάποιον που μπορεί να κάνει πολλά πράγματα, όπως τα άλλα παιδιά. Μην υποτιμάτε τις ιδέες των παιδιών σας, έστω και αν έχουν έντονα κινητικά προβλήματα. Το παιδί μπορεί να προσποιείται διάφορες δραστηριότητες μέσω της κούκλας, όπως το να τρέχει στο λόφο, να κάνει ποδήλατο, να κολυμπάει κτλ., ακόμα και αν δυσκολεύεται να καθίσει στην καρέκλα.

Επιπρόσθετα, μπορείτε να το βοηθήσετε σε αυτή του την προσπάθεια με το να διευκολύνετε τις προσπάθειές του να φανταστεί πως ξεπερνά τα εμπόδια και τις φυσικές του δυσκολίες.

Κατά τη διάρκεια του συμβολικού παιχνιδιού προσπαθήστε να αναπτύσσετε διάλογο και να έχετε τη δική σας πρωτοβουλία ή ακόμα και διαφωνία στο παιχνίδι. Για παράδειγμα, όταν το αυτοκίνητο του παιδιού σας κάνει μία διαδρομή, μην συνοδεύετε από δίπλα το αυτοκίνητο, μπορείτε και να διαμαρτυρηθείτε «αυτός είναι ο δικός μου δρόμος! κάνε στην άκρη για να περάσω!» ή όταν η κούκλα του παιδιού σας δίνει στη δική σας ποπ κορν, πείτε μέσω της κούκλας «θέλω παγωτό!». Με το να δημιουργείτε προβλήματα, τα οποία το παιδί σας καλείται να λύσει, αντί να καθρεφτίζετε και να βάζετε ταμπέλα σε αυτό που κάνει, το ωθείτε να περάσει σε ένα επόμενο επίπεδο και να σκεφτεί σχετικά με το τι πρόκειται να κάνει. Επιπρόσθετα, μπορείτε να του δώσετε δύο εναλλακτικές επιλογές από τις οποίες μπορεί να διαλέξει. Δίνοντας ένα καινούριο ερέθισμα, δίνετε στο παιδί σας την ευκαιρία να διαλέξει. Δίνοντας στο παιδί σας χρόνο, μπορεί να χρησιμοποιήσει τις καινούριες

πληροφορίες ή τις εναλλακτικές λύσεις που του δίνετε και να λύσει το πρόβλημα, διαφορετικά, προσπαθήστε ξανά με το ίδιο ή με κάποιο άλλο σενάριο!

Κάθε φορά που το παιδί σας παίζει, κάνει κάποια στερεοτυπία ή σας ζητάει κάτι σας παρουσιάζετε μία ευκαιρία να επικοινωνήσετε μαζί του, χρησιμοποιώντας και το συμβολικό παιχνίδι, κρατώντας με τον τρόπο αυτό ζωντανό το ενδιαφέρον του! Ο στόχος είναι να οδηγήσετε το παιδί σας σε μία νέα κατεύθυνση καθοδηγώντας το με καινούριες ιδέες και ευκαιρίες για δράση! Ακόμα όμως και να υπερβάλλετε, δε χρειάζεται να ανησυχείτε γιατί το παιδί σας έχει τον τρόπο του να σας επαναφέρει. Μην σας ανησυχεί το γεγονός του να εισάγετε τη διαφωνία μεταξύ σας κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού. Θα σας δοθεί αργότερα η ευκαιρία να το εξασκήσετε στους καλούς τρόπους. Το πιο σημαντικό σε αυτό το επίπεδο είναι να βοηθήσετε το παιδί σας να αναπτύσσει σενάρια μέσα από το συμβολικό παιχνίδι και κάθε φορά που εισάγετε κάποια διαφωνία ή αντίρρηση κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, του δίνετε την ευκαιρία να γίνει πιο δημιουργικό, να αναπτύσσει και να εκφράζει νέες ιδέες. ◀

ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Σταυρούλα Βαρσάκη
Ψυχολόγος, ειδικευμένη
σε θέματα παιδικής ανάπτυξης
και μάθησης (MSc)

Γρήγορα – γρήγορα

Οδηγούμε το παιδί στο τραπέζι όπου έχουμε τοποθετήσει διάφορα υλικά και ζητούμε να πιάνει, να σηκώνει ή να μας δίνει αυτό που του ζητούμε από το τραπέζι όσο το δυνατόν πιο γρήγορα.

Το παιδί μπορεί αν θέλει να κάθεται ή να στέκεται.

Μπορεί να γίνει ιδιαίτερα προκλητικό αν οι εντολές μας είναι σύντομες και αυξομειώνουμε την ταχύτητα που τις λέμε και επομένως και την ταχύτητα που απαιτούμε από το παιδί να αντιδράσει.

Οι εντολές αυτές μπορούν να είναι γενικές στην αρχή και πιο εξειδικευμένες στη συνέχεια π.χ. πάρε έναν αριθμό ή πάρε το δύο, πάρε μία λέξη ή πάρε τη λέξη «μαμά», πάρε ένα ζώο ή πάρε τη γάτα, πάρε ένα σχήμα ή πάρε τον κύκλο, κτλ.

Επίσης, μπορούν αν αναφέρονται και σε πράξεις π.χ. κάνε παλαμάκια, πάρε τη σφυρίχτρα και σφύριξε! Τέλος, καλό θα είναι αρχικά τα αντικείμενα να είναι 2-3 το πολύ και οικεία στο παιδί και σιγά σιγά να αυξάνονται ή να προστίθενται και άλλα λιγότερο συνηθισμένα, π.χ. κατσαβίδι. ◀

Ο Ηλίας**Αγγίζοντας τη σωστή χορδή**

Από το περιοδικό του Ολλανδικού Συλλόγου για τον αυτισμό, Μάρτιος 2008

Μετάφραση: Μ. Κοκκαλίδου

«Και αγαπάει τη μουσική;», με ρώτησε ένας γνωστός όταν προσπαθούσα να δώσω μια εικόνα για τον Ηλία. Κάθομαι και σκέφτομαι. Τι έχει ο Ηλίας με τη μουσική;

Πηγαίνω πίσω στη μνήμη μου. Ο Ηλίας μετά από το μπάνιο του καθισμένος στην πετσέτα. Διάβασα σαν νεαρή μητέρα ότι η ομιλία και τα τραγούδια είναι πολύ σημαντικά για την εξέλιξη ενός μωρού. Ένα θέμα για να μιλήσω μαζί του ήταν εύκολα να βρω, αλλά τι να τραγουδήσω; Τα παιδικά τραγούδια δεν τα θυμόμουν. Να αρχίσουμε με τα τραγούδια που ήξερα εγώ...

Σύντομα υπήρχαν CD με παιδικά τραγούδια στο σπίτι. Ο Ηλίας τα χαιρόταν πολύ. Όταν τραγουδούσαμε γι' αυτόν ή όταν παίζαμε μουσική στο πιάνο και με το φλάουτο πάντα ήταν σε εγρήγορση.

Όταν ήταν τριών χρονών του αγοράσαμε ένα φορητό κασετόφωνο.

Έτσι μπορούσαμε πάντα πάρουμε τη μουσική μαζί μας. Αυτή ήταν μια λύση, γιατί έτσι ξέραμε με σιγουριά ότι θα έμενε σε ένα μέρος: σε μια απόσταση 20 εκ. από το κασετόφωνο. Το απόλαυσε πάρα πολύ, τόσο πολύ μάλιστα ώστε να περιορίζουμε το ερέθισμα, επειδή νομίζαμε ότι η αφθονία θα εμποδίζει την εξέλιξή του.

Στη εγγραφή στο ειδικό νηπιαγωγείο όπου ο Ηλίας θα ήταν υπό παρακολούθηση, συζητούσαμε επίσης την προτίμησή του για μουσική. Ο Ηλίας ήταν τότε τρεισήμισι χρονών. Αυτό όμως δεν είχε καλό αποτέλεσμα. Στην καθημερινή αναφορά η δασκάλα του έγραφε συνέχεια: ο Ηλίας απόλαυσε πάλι να κάτσει μόνος του στη μπανιέρα, ακούγοντας μουσική.

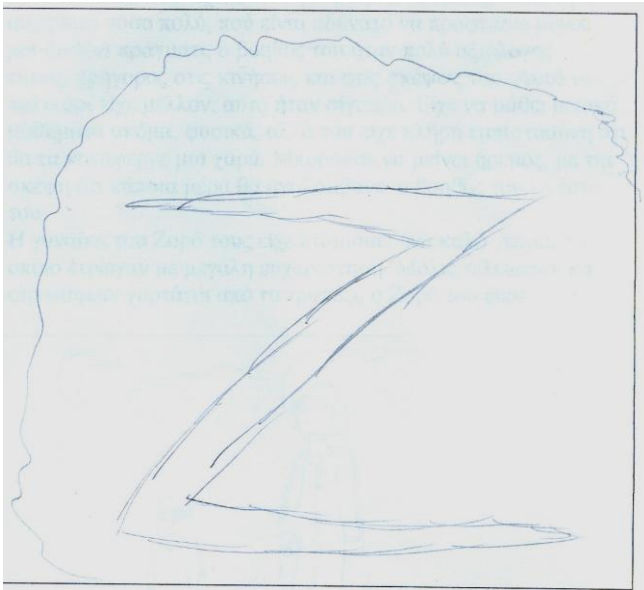

Αυτό το έκανε σχεδόν κάθε μεσημέρι...

Εν τω μεταξύ πέρασαν πάνω από δέκα χρόνια. Χρόνια γεμάτα με παιδικά τραγούδια, τραγούδια από όπερα, σονάτες, άριες, μουσική ποπ και δημοτικά τραγούδια. Αλλά επίσης γεμάτα με ανθρώπους που άγγιξαν τη σωστή χορδή του Ηλία.

Η δασκάλα από κει που σήκωνε τα χέρια ψηλά και που δεν ήξερε τι να κάνει με τον Ηλία, τον έβλεπε πια πώς καθόταν στην κυριακάτικη συναυλία στο δημαρχείο. Κρατώντας το κεφάλι του λίγο λοξά, άκουγε το κουαρτέτο που έπαιζε μουσική δωματίου. Απολάμβανε μαζί με τους υπόλοιπους. Και βλέπω την μεταφορά. Μόνο όταν ακούς τον άλλον και συντονίζεσαι στη συχνότητά του, μπορείτε να απολαμβάνετε μαζί. ◀

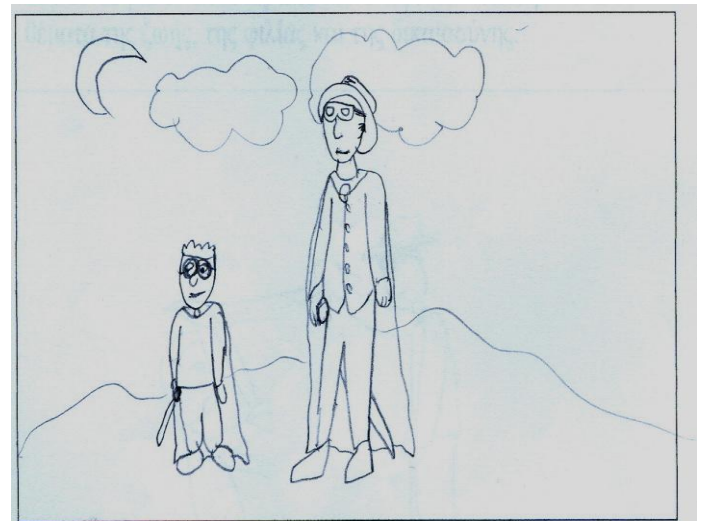
Η ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ***Ο Ζορό και ο βοηθός του***

(Ένα παραμύθι για το Θεόφιλο
Καραβασίλη, Απρίλιος 2006)

Ήταν ξημερώματα και είχαν περάσει μια νύχτα γεμάτη περιπέτειες. Γύρισαν σπίτι κουρασμένοι. Είχαν κάνει καλή δουλειά, ως συνήθως. Είχαν πιάσει ένα ληστή στα πράσα, ο οποίος παράτησε τρομαγμένος τα κλοπιμαία και το έβαλε γρήγορα στα πόδια. Μετά έσωσαν μια κοπέλα από τα χέρια κακοποιών. Διέλυσαν μια συμμορία κακών, που ξυλοκοπούσαν ένα παλικάρι. Ήταν ικανοποιημένοι.

Όταν έφτασαν στο σπίτι τους, ο Ζορό είπε στον μαθητευόμενο του: «Τι καλά που έχω εσένα για βοηθό! Η εγκληματικότητα αυξήθηκε

τόσο πολύ, πού είναι αδύνατο να προφτάσω μόνος μου!!» Και πράγματι, ο βοηθός του ήταν πολύ αξιόλογος, τίμιος, γρήγορος στις κινήσεις και στις σκέψεις του. Αυτό το παλικάρι είχε μέλλον, αυτό ήταν σίγουρο. Είχε να μάθει μερικά μαθήματα ακόμα, φυσικά, αλλά του είχε πλήρη εμπιστοσύνη ότι θα τα κατάφερνε μια χαρά. Μπορούσε να μείνει ήρεμος, με την σκέψη ότι κάποια μέρα θα αναλάμβανε ο βοηθός του το έργο του.

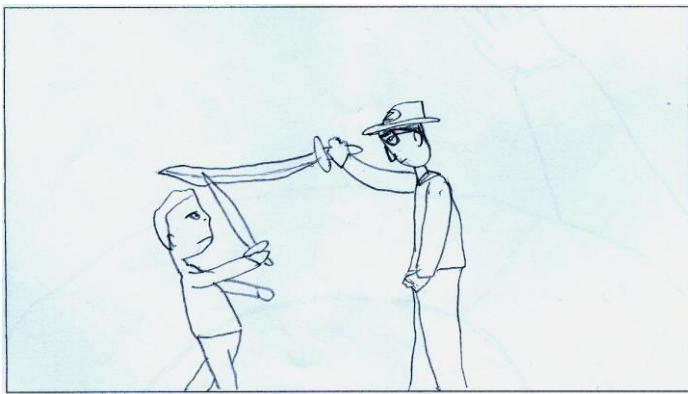

Η γυναίκα του Ζορό τους είχε ετοιμάσει ένα καλό γεύμα, το οποίο έτρωγαν με μεγάλη ευχαρίστηση. Μόλις τελείωσαν και σηκώθηκαν χορτάτοι από το τραπέζι, ο Ζορό του είπε:

«Σήμερα θα σου μάθω μερικές ασκήσεις με το σπαθί σου. Είναι πολύ σημαντικό να ξέρεις να

το χειρίζεσαι καλά. Ξεκουράσου πρώτα.»

Όταν είχαν ξεκουραστεί αρκετά από τις νυχτερινές περιπέτειες, άρχισαν να αγωνίζονται με το σπαθί τους. Ο βοηθός ήταν πολύ επιδέξιος και γρήγορος.

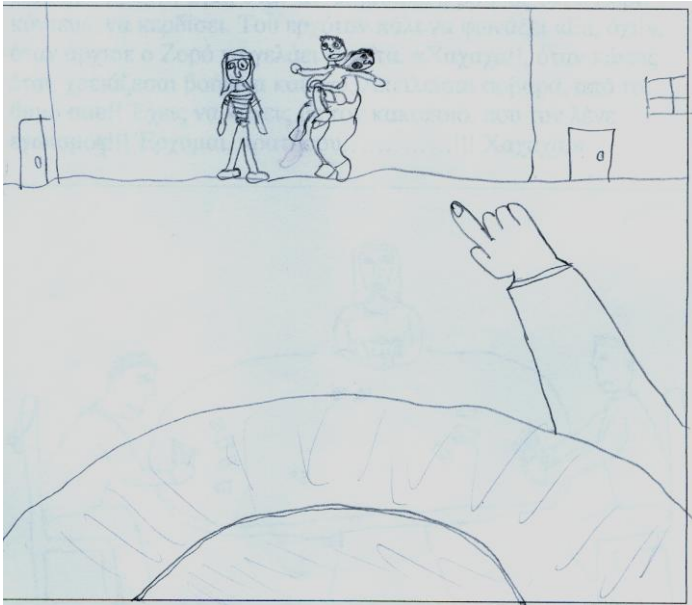
Έκανε κομπές και εύστοχες κινήσεις. Ο νους του ήταν να κερδίσει, φυσικά. Αφού ήταν ο καλύτερος! Πήγαιναν μπρος πίσω, πηδούσαν επάνω στο τραπέζι, και κάτω πάλι, βγήκαν έξω στην αυλή, και μπήκαν ξανά στο σπίτι. Έπαιξαν μέχρι να ιδρώσουν. Τελικά ο Ζορό τον ακούμπησε στην περιοχή της καρδιάς, και τελείωσε το παιχνίδι. Ο βοηθός του ξέσπασε, απογοητευμένος: «Δεν παίζω άλλο μαζί σου! Δεν είναι δίκαιο! **Εγώ** σε σκότωσα πρώτα!» Και έτρεξε στο δωμάτιο του φωνάζοντας και κλαίγοντας. Είχε θυμώσει για τα καλά. Και έμεινε εκεί μια ολόκληρη

ώρα με την πόρτα κλειστή, γιατί όταν θυμώνει, δεν του φεύγει εύκολα αυτό.

Ο Ζορό ήξερε ότι δεν θα άκουγε τίποτα τώρα, και τον άφησε μόνο του. Του έστειλε όμως πολλή αγάπη, επειδή ήταν ο ίδιος αβοήθητος τώρα. Ήξερε τι πολύτιμο παιδί ήταν. Όταν είχε αποφασίσει να πάρει έναν βοηθό, τον είχε επιλέξει από τουλάχιστον 200 παιδιά. Αυτό το παιδί είχε μεγάλη καρδιά, συμπόνια για το συνάνθρωπο και σκεφτόταν πολύ για όλα τα θέματα της ζωής, της φιλίας και της δικαιοσύνης.

Όταν άρχισε να νυχτώνει, βγήκαν πάλι στο δρόμο οι δύο τους. Δεν ήξεραν ακόμα τι τους περιμένει. Αλλά ότι υπάρχουν κακοί άνθρωποι παντού, αυτό ήταν σίγουρο. Προς το παρόν είχε ησυχία στους δρόμους. Μερικοί μεθυσμένοι έκαναν φασαρία, και δεν χρειάστηκε πολλή προσπάθεια για να τους διαλύσουν. Λίγο αργότερα πρόλαβαν να τρομάξουν έναν ληστή, που προσπάθησε να μπει σ' ένα πλούσιο σπίτι. Τίποτα σπουδαίο.

Ξαφνικά είδαν δύο άντρες με ένα παιδάκι στην αγκαλιά τους. Καθώς περπατούσαν, κοιτούσαν ύποπτα γύρω τους, και το παιδάκι φώναζε και έκανε άγριες κινήσεις, σαν να ήθελε να απελευθερωθεί

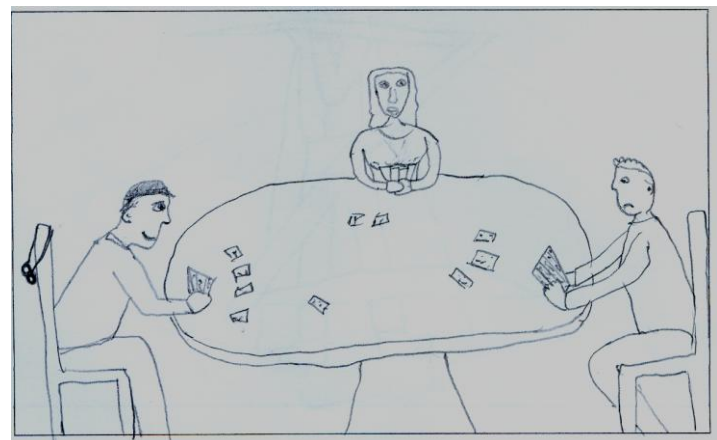
από αυτούς. Αμέσως μπήκαν στη δράση, χωρίς να χάσουν ούτε δευτερόλεπτο. Ο Ζορό έκανε μια κίνηση με το κεφάλι του, δείχνοντας τον βοηθό του να πάει από την άλλη πλευρά. Έτρεχε γρήγορα για να τους συναντήσει από μπροστά, με το χέρι επάνω στο σπαθί του. Πάντα πρέπει να είσαι σε ετοιμότητα.

Όταν τους αντίκρισε, φώναζε δυνατά: «Αν πειράξετε αυτό το παιδάκι, θα έχετε να κάνετε με μένα!! Αφήστε το κάτω αμέσως.» Άρχισαν να τρέχουν. Κρύφτηκαν μέσα σε ένα σπίτι, ενώ ο Ζορό και ο βοηθός του τους ακολούθησαν. Ο Ζορό έβγαλε το σπαθί του και πάλευε με τον έναν. Ο βοηθός του όρμηξε στον άλλο, που στο τέλος άφησε το

παιδάκι κάτω και το έβαλε στα πόδια, τρομαγμένος.

Πήραν το παιδάκι, βρήκαν το σπίτι του και το παρέδωσαν στους γονείς του. Τι ικανοποίηση ένιωθαν μετά από τέτοια επιτυχημένη περιπέτεια. Τι άλλο να θέλεις από τη ζωή από το να συμπαραστέκεσαι τους αδύναμους και τους φτωχούς. Πήγαν στο σπίτι τους, σχολιάζοντας τα γεγονότα.

Για να χαλαρώσουν λιγάκι, ο βοηθός ήθελε να παίξουν λίγο χαρτιά. Περνούσε άψογα με το Ζορό και την γυναίκα του. Και αυτοί τον φρόντιζαν πολύ καλά.

Έπαιξαν αρκετή ώρα, όταν αντιλήφθηκε ο βοηθός ότι ο Ζορό κόντευε να κερδίσει. Του ερχόταν πάλι να φωνάξει «Εε, όχι!», όταν άρχισε ο Ζορό να γελάει δυνατά. «Χαχαχα, όταν κάνεις έτσι, χρειάζεσαι βοήθεια και εσύ.

Απειλείσαι σοβαρά, από το θυμό σου! Έχεις να κάνεις με τον κακοποιό, που τον λένε εγωισμό!!! Έρχομαι!!! Κρατήσου!!! Χαχαχα!!!»

Ο βοηθός του μάζεψε σιωπηλά τα χαρτιά, και πήγε στο δωμάτιο του. Ήθελε χρόνο να σκεφτεί.

Την άλλη φορά που πήγε να φωνάξει τη γυναίκα του Ζορό με τη φράση : «Τώρα να έρθεις!», κάτι που έκανε μερικές φορές, πρόλαβε να το θυμηθεί, και είπε ήρεμα τελικά: «Μπορείς να έρθεις εδώ για λίγο;»

Και έτσι μάθαινε ο, τι είχε ανάγκη να μάθει στη ζωή δίπλα στο Ζορό, και κάθε μέρα και νύχτα που περνούσε, γινόταν όλο και καλύτερος.....

Μ. Κοκκαλίδου

**Δε θέλω να περιμένω!
Θέλω πάντα να
απολαμβάνω το απρόοπτο!**

Μυστικοί Πάπυροι

(Ένα μήνυμα από την Rhonda Byrne,
δημιουργό του **The Secret.**)

**Το ξέρεις πως αν η ζωή σου δεν
άλλαζε, δε θα υπήρχες;**

Το Σύμπαν και ό,τι αυτό περιέχει αλλάζει συνεχώς γιατί το Σύμπαν αποτελείται από ενέργεια. Η ενέργεια μπορεί μόνο να υφίσταται μέσω της συνεχούς κίνησης και εξέλιξης. Αν η ενέργεια σταματούσε να κινείται ολόκληρο το Σύμπαν και κάθε μορφή ζωής μέσα σε αυτό θα εξαφανιζόταν. Οι ζωές μας αποτελούνται επίσης από ενέργεια και γι' αυτό πρέπει επίσης και αυτές να βρίσκονται σε συνεχή κατάσταση αλλαγής και κινητικότητας.

Δε μπορούμε να σταματήσουμε την εξέλιξη στη ζωή μας και ούτε θα το θέλαμε. Η εκ φύσεως εναλλαγή της ενέργειας μας προσφέρει ζωή. Κινητοποιεί τη ζωή να εξελιχθεί και μαζί και εμάς.

Παρόλα αυτά, όταν επέρχεται μία μεγάλη αλλαγή στη ζωή μας, συχνά τη θεωρούμε κακή και προκαλούμε στον εαυτό μας λύπη, πόνο και υποφέρουμε με το να αντιστεκόμαστε στην αλλαγή. Όμως πάντοτε έχουμε επιλογή. Στο Σύμπαν δεν υπάρχει τίποτα μονόδρομο. Ποτέ δεν είμαστε παγιδευμένοι σε αδιέξοδο, άσχετα με τι έχει προκύψει. Υπάρχουν πάντα δύο μονοπάτια για να ακολουθήσεις, ανά πάσα στιγμή και συνθήκη της ζωής μας. Υπάρχει πάντα ένα θετικό και ένα αρνητικό μονοπάτι και είναι στο χέρι μας να

επιλέξουμε ποιο από τα δύο επιθυμούμε να ακολουθήσουμε.

Εμείς έχουμε τη δύναμη να μετατρέπουμε την αρνητική αλλαγή σε θετική αλλά αυτό δε μπορεί να επιτευχθεί όσο αντιστεκόμαστε στην αλλαγή. Η αντίσταση στην αλλαγή επικεντρώνεται στα αρνητικά και έτσι επιλέγει να ακολουθήσει το αρνητικό μονοπάτι, το οποίο φέρνει μαζί του ακόμα περισσότερη αρνητικότητα, πόνο και δυστυχία. Για να μετατρέψεις μία κατάσταση από αρνητική σε θετική, πρέπει να διαλέξεις το θετικό μονοπάτι και να απαιτήσεις αυτή η

ενέργεια που έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή μεταμορφώνεται σε εκατομμύρια ευχές που διαχέονται σε σένα και σε όλους όσους εμπλέκονται σε αυτήν. Πρέπει αν απαιτήσεις αυτή η ενέργεια να φέρει ατελείωτο καλό και θετική αύρα. Πρέπει να γνωρίζουμε και να πιστεύουμε ότι, ό,τι απαιτούμε πρέπει να γίνει οπωσδήποτε.

Και τότε θα έρθει μία μέρα, όχι στο πολύ μακρινό μέλλον, που θα κοιτάμε πίσω, στο παρελθόν και θα βλέπουμε όλα τα επιτεύγματα που έφερες στο κόσμο μέσω της αλλαγής και του τρόπου που την αποδεχτήκαμε.

**Σπαταλάς χρόνο μόνο όταν
ξεχνάς να τον απολαμβάνεις!**

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ**ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΑ
ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ****ΣΕ ΜΟΝΙΜΗ ΒΑΣΗ ΓΙΑ
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΜΕ ΤΟ
ΑΥΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΙΔΙ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΦΗ.****ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΙΝΑΙ Η
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ.****ΟΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΤΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.****ΔΕ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΑ, ΜΟΝΟ
ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ.****ΑΠΕΥΘΥΝΘΕΙΤΕ ΣΤΟ Κ.Υ.Γ.:****2310 450 941**

**Διάγνωση και θεραπευτική
αντιμετώπιση παιδιού με
σύνδρομο υπερκινητικότητας
και διάσπαση προσοχής.**

Υπάρχουν πολλά παιδιά με υπερκινητικότητα, που ταλαιπωρούν τους γονείς και την τάξη, αλλά και τον εαυτό τους. Είναι σημαντικό να αναγνωρίζεται η φύση των δυσκολιών, για να γίνεται σωστή κι αποτελεσματική αντιμετώπιση. Οι γονείς μπορούν να μάθουν τρόπους για να βοηθήσουν το παιδί και τον εαυτό τους.

Ενημέρωση γύρω από τον
αυτισμό ή την
υπερκινητικότητα και τη
διάσπαση προσοχής σε
παιδικούς σταθμούς, σχολεία,
κ.λ.π.

Τι είναι ακριβώς, τι
προβλήματα υπάρχουν, πώς
τα αντιμετωπίζουμε, πώς
μπορείτε να βοηθήσετε το
παιδί;

**Συμβουλευτική μητέρων-
ζευγαριών**

σε 6 συναντήσεις
σε 10 συναντήσεις
σε 16 συναντήσεις

Αν έχετε νεύρα και δεν ξέρετε
γιατί, ξέρετε όμως ότι ξεσπάτε σε
όποιον βρείτε....

Ζητήστε βοήθεια...

Ζητήστε κάποιον να μιλήσετε...

Τα συναισθήματά μας είναι απλά,
γίνονται δύσκολα και σύνθετα όταν δεν
τολμάμε να τα αντιμετωπίσουμε!

επικοινωνήστε:

Τρυφωνίδου Αριστονίκη

2310:932319

6972116857

Ζητείται συνοδός για 12χρονο παιδί με αυτισμό

**1. για την πρωινή απασχόληση
στο καλοκαιρινό πρόγραμμα του
Δήμου**

**2. για την κατασκήνωση.
Δίνεται αμοιβή και βεβαίωση.
Τηλ. 2310 303182**

Αγαπητέ αναγνώστη - στρια του ΠΕΡΙ
ΑΥΤΙΣΜΟΥ,

Λαμβάνετε το ΠΕΡΙ ΑΥΤΙΣΜΟΥ. Αν θέλετε να
συνεχίζετε να παίρνετε το εμπνευσμένο μας περιοδικό,
σας παρακαλώ να ανανεώσετε τη συνδρομή σας
σύμφωνα.

Προσπαθούμε να ετοιμάζουμε κάθε μήνα ένα
καινούριο τεύχος με ενδιαφέροντα άρθρα, μεταφράσεις
από βιβλία, ιδέες, ιστορίες και ανακοινώσεις. Θα
χαρούμε πολύ με τη συμμετοχή σας, μοιράζοντας με
τους αναγνώστες του ΠΕΡΙ ΑΥΤΙΣΜΟΥ τις εμπειρίες
σας, ευχάριστες και δύσκολες στιγμές.

Η ετήσια συνδρομή στο ΠΕΡΙ ΑΥΤΙΣΜΟΥ είναι
20 Ευρώ. Μπορείτε να πληρώσετε τη συνδρομή σας
στο γραφείο του Κέντρου Υποστήριξης Γονέων
(Ελλησπόντου 22, Καλαμαριά), ή μέσω τράπεζας.

Alpha Bank

Αρ. λογ/σμου 483-002121-042164

STEEMAN MARIA EUGENI KORN

Η συντακτική ομάδα του ΠΕΡΙ ΑΥΤΙΣΜΟΥ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

*Για γονείς, εκπαιδευτικούς, ειδικούς και
φοιτητές*

- Ενημέρωση για τον αυτισμό και την υπερκινητικότητα με διάσπαση προσοχής. Για παιδιάτρους και εκπαιδευτικούς.
- Το θεραπευτικό παιχνίδι με σκοπό την επαφή και την μάθηση. Για γονείς και εθελοντές (6 συναντήσεις)
- Αποτελεσματική επικοινωνία με το παιδί – Μέθοδος Gordon (6 συναντήσεις)
- Cocounseling – Αυτογνωσία και αυτοβελτίωση
- Η αντιμετώπιση βίας μέσα στην οικογένεια και στο σχολείο
- Τρόποι πειθάρχησης – πώς να κάνω το παιδί να με ακούει (5 συναντήσεις)
- Πρόγραμμα αντιμετώπισης παιδιών με υπερκινητικότητα και διάσπαση προσοχής (8 συναντήσεις)
- Μάθε να γράφεις Θεραπευτικά Παραμύθια (5 συναντήσεις)
- Σεμινάριο «Γύρω από το Αυτισμό» (3 συναντήσεις)
- Πρόγραμμα μείωσης του φόβου αποτυχίας και της έλλειψης αυτοπεποίθησης για παιδιά σχολικής ηλικίας (5 συναντήσεις)
- Εκπαίδευση για ειδικούς: η εφαρμογή του παιχνιδιού για επαφή και μάθηση στην οικογένεια.

ΟΜΑΔΕΣ

*Για περισσότερες πληροφορίες: Κέντρο
Υποστήριξης Γονέων.*

Ομάδα γονέων με εφήβους με αυτισμό

Σε θετικό περιβάλλον γίνεται
αλληλο-στήριξη,
ενθαρρύνονται οι γονείς να
δοκιμάσουν αλλαγές και
βρίσκονται λύσεις και ιδέες.

Ομάδα γονέων με παιδιά με αυτισμό

Μαθαίνουμε τρόπους να νιώθουμε δυνατοί με
τον εαυτό μας και με το παιδί μας. Με
βιωματικά παιχνίδια αυτογνωσίας και
πρακτικές ιδέες για επίλυση προβλημάτων.

Πρωινή και απογευματινή ώρα κάθε μήνα.

Ομάδα Cocounseling

Πώς θα ήταν να είχες κάποιον
που ενδιαφερόταν
πραγματικά σε σένα και που θα
ήθελε να σ' ακούει να μιλάς
απεριόριστα;

Εβδομαδιαίες συναντήσεις.

**Εντατική ομάδα γονέων με
παιδιά με αυτισμό με
εβδομαδιαίες συναντήσεις,
πρωινή ώρα
(8 συναντήσεις)**

Στόχοι: στήριξη, πρακτικές
λύσεις, αναγνώριση, γνώση,
τρόποι αντιμετώπισης, κ.λ.π.

Ομάδα παιδιών με αυτιστικό αδελφό/αδελφή

Μια φορά το μήνα παίζουν,
ζωγραφίζουν με σκοπό να
αποδέχονται πιο εύκολα την
κατάστασή τους και να
εισπράττουν αναγνώριση για
το πρόσωπό τους, κάτι που
πολλές φορές λόγω των
δυσκολιών στην οικογένειά
τους λείπει αρκετά.

Κέντρο Υποστήριξης Γονέων

Το Κέντρο Υποστήριξης Γονέων έχει ως σκοπό να προσφέρει κατανόηση και στήριξη σε γονείς (παιδιών με αυτισμό, άλλες διαταραχές ή προβλήματα συμπεριφοράς), και να τους δείξει καινούριους τρόπους αντιμετώπισης των προβλημάτων των παιδιών, ώστε να τους ενισχύσει στο γονεϊκό ρόλο και να χαίρονται (πάλι) τα παιδιά τους.

Δίνει ουσιαστική, συστηματική ενημέρωση και εκπαίδευση σε γονείς, ώστε να αποκτήσουν τις απαραίτητες ικανότητες για να παροτρύνουν οι ίδιοι την επιθυμητή συμπεριφορά στα παιδιά τους και να βελτιώσουν τις σχέσεις ανάμεσα τους.

Η εκπαίδευση και υποστήριξη γονέων γίνεται με μεθοδικό και πρακτικό τρόπο, και δίνει την δυνατότητα στο γονιό να εφαρμόζει, αυτό που μαθαίνει, καθημερινά με το παιδί του, με σκοπό να διαφοροποιείται σταδιακά η αντιμετώπιση του.

Κέντρο Υποστήριξης Γονέων
Ελλησπόντου 22, Καλαμαριά
Τηλ. 2310- 450941
Internet site: www.kyg.gr
E- mail: info@kyg.gr